

Tallinna Ülikool

Erki Andressoo

Aksel Erit

Sille Kask

Daniel Tapp

**KAITSEMÄNG PICK AND ROLL'i VASTU
TYCO RAPLA MEESKONNA NÄITEL**

Korvpallitreeneri V taseme erialase ettevalmistuskursuse lõputöö

Juhendaja: Kersti Sirel

Tallinn 2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
KIRJANDUSE ÜLEVAADE	4
TYCO Rapla võistkond	4
Kate-kattest-mäng (pick and roll)	5
Kaitsemäng pick and rolli vastu	5
METOODIKA	8
TULEMUSED JA ARUTELU	8
Kaitsemängu efektiivsus pick and roll olukordades	9
Kasutatud kaitseliikumised	11
Tsoonid	12
JÄRELDUSED	14
KOKKUVÕTE	15
Kasutatud kirjandus	16
LISAD	16
Lisa 1 - TYCO Rapla võistkond hooajal 2014/2015	17
Lisa 2	17

SISSEJUHATUS

Kate-kattest mäng ehk pick and roll koosneb kahe ründemängija vahelisest koostööst, mis annab ühele neist võimaluse läbimurdele minekuks või pealeviske sooritamiseks. Pick and roll on üks enim kasutuses olevaid ründeformatsioone nüüdisaja korvpallis ja selle kaitsmiseks on kasutusel mitmeid meetodeid. Ühte ideaalset ja alati sajaprotsendiliselt toimivat varianti pick and rolli vastu kaitsmiseks ei ole, igal võistkonnal on vaja välja töötada nende jaoks efektiivsemad kaitseliikumiste variandid.

Antud töös on uuritud ja analüüsitud TYCO Rapla meeskonna poolt sooritatud kaitseliikumisi pick and roll olukordades. Analüüsiti viit mängu, mis toimusid vahemikus 18.10.2014 - 18.11.2014.

Antud töö eesmärk oli hinnata TYCO Rapla meeskonna kaitseliikumiste efektiivsust pick and roll olukordade puhul. Töö eesmärgist lähtuvalt püstitati järgnevad ülesanded:

- Uurida välja, milliseid kaitseliikumisi kasutas TYCO Rapla meeskond olukordades pick and rolli vastu;
- Selgitada, millised kaitsevõimalused olid kõige efektiivsemad

KIRJANDUSE ÜLEVAADE

TYCO Rapla võistkond

Rapla Korvpallikooli esindusmeeskond (Tabel 1) osaleb Alexela Korvpalli meistriliigas ning Balti liigas (Baltic Basketball League, BBL). 07.12.2014 kuupäeva seisuga on TYCO Rapla võistkond Alexela KML viiendal kohal. Mängitud on 12 mängu, neist 6 võitu ja 6 kaotust. Võistkonna peatreener on Aivar Kuusmaa ja treenerid Toomas Annuk ja Paulius Juodis (Lisa 1).

Number	Nimi	Vanus	Riik	Positsioon	Pikkus (cm)
1	Karl Johan Lips	18	EST	1-2	197
4	Rait-Riivo Laane	21	EST	1	179
5	Hendrik Ruut	20	EST	1-2	191
6	Oliver Metsalu	21	EST	3	197
7	Sander Saare	20	EST	1	184
8	Janar Soo	23	EST	2	199
9	Karl Gustav Soo	18	EST	2	194
10	Ernestas Ezerskis	27	LTU	1-2	192
13	Žiga Fifolt	21	SLO	4-5	211
23	Kristers Zeidaks	24	LAT	4	203
25	Rait Keerles	34	EST	3-4	201
33	Kristjan Voolaid	22	EST	3-4	201
37	Andre Pärn	37	EST	4-5	202
40	Martin Paasoja	21	EST	2	191

Tabel 1. TYCO Rapla võistkond.

Kate-kattest-mäng (pick and roll)

Pick and roll on üks põhilisi kahe mängija koostöid korvpallis. Ilma pallita ründaja teeb palliga ründajat katvale kaitsjale katte. Palliga ründaja teeb pette ühte suunda ja pörgatab siis katet ära kasutades kattest teise suunda, liikudes katte tegijast mööda nii lähedalt kui võimalik (õlg õla vastu). Sellega viib ta kaitsja kattesse kinni.

Kui kate on efektiivne ja kaitsjad ei vaheta, on palliga ründaja vaba sooritama viset või murdma korvi alla. Juhul kui kaitsjad vahetavad, on tavaliselt katte tegija vaba, pöörates katte tegemise järel korvi suunas (Koik, Brock 2006).

Kaitsemäng pick and rolli vastu

Pick and roll on üks enim kasutuses olevaid ründeformatsioone nüüdisaja korvpallis ja selle kaitsmiseks on kasutusel mitmeid meetodeid. Edukas kaitsemäng pick and rolli vastu eeldab eelnevalt info hankimist vastasmängijate omaduste kohta ning kaitsemängijate head omavahelist suhtlemist mänguväljakul. Kaks peamist mängijat, kes kaitsevad pick and rolli vastu, on mängija, kes katab palliga meest ja mängija, kes kaitseb kattesse liikuvat pallita ründajat. Ülejäänud kolm mängijat võtavad tavaliselt sisse abistavad positsioonid, vastavalt sellele, kuidas on eelnevalt kokku lepitud (Wissel, D. Defending the Pick-and-Roll. WWW). Ühte ideaalset ja alati sajabrotsendiliselt toimivat varianti pick and rolli vastu kaitsmiseks ei ole, igal võistkonnal on vaja välja töötada nende jaoks efektiivseimad kaitseliikumiste variandid.

Kasutusel olevad kaitsemängu variandid pick and roll ründeolukordade vastu:

- **Help and Recover.** Kattetegija kaitsja aitab oma võistkonnakaaslasel takistada palliga ründajat ja liigub seejärel tagasi oma hoolealuse juurde.

Help and Recover jaguneb omakorda kaheks:

- **Soft Help and Recover.** Kattepanija kaitsemängija ei tule palliga mängijale otseselt vastu, vaid astub kattetegija selja tagant välja vaid selleks, et takistada tema otseteed korvile ning aidata oma meeskonnakaaslasel palliga mängijale järgi jõuda, liikudes ise kiiresti tagasi oma hoolealuse juurde. Heade viskajate katmisel mitte nii efektiivne variant, samas turvalisem kaitseliikumine kattepanija alla lõikamise kohapealt.
  - **Hard Help and Recover.** Kattepanija kaitsemängija tuleb palliga mängijale agressiivselt vastu, sundides teda muutma suunda korvile, mis annab palliga mehe kaitsemängijale võimaluse jõuda oma mängijale järgi. Pärast agressiivset vastutulekut liigub kattepanija kaitsemängija kiirelt tagasi oma hoolealuse juurde. Kasutatakse hea läbimurdeoskusega mängijate takistamiseks.
- **Switch.** Kaitsjad vahetavad omavahel mängijad. Kui kaitsja ei pääse kattest läbi, teeb kattetegija kaitsja otsuse vahetada, hüüab “Vahetus!”, astub palliga ründajale vastu ja jääb tema juurde ning kattesse kinni jäänud kaitsja vastutab kattetegija eest. Kasutatakse üldiselt kui positsioonidelt ja kehaehituselt sarnased kaitsemängijad katavad pick and roll liikumises osalevaid ründajaid.
  - **Squeeze.** Katte ennetamine ja sellest möödumine ülevalt oma hoolealuse ja kattetegija vahelt. Kasutatakse enamasti juhtudel, kus võib olla tegemist halvasti asetatud kattega ning palliga mängijat katval kaitsemängijal tekib võimalus kattest ülevalt läbi pääseda. Eeldab head kaitsjatevahelist kommunikatsiooni. Samamoodi võib see olla sihilik treeneri taktika suunata palliga mängija äärele allapoole kattetegijat katva mehe peale, kes on kattepanijast tunduvalt allpool ja palliga mängijat kattev kaitsja möödubki sihilikult kattetegijast ülevalt (Baseline).
  - **Go Under.** Kattest möödumine kattetegija ja oma kaaslaste vahelt või kattetegija ja oma kaaslaste alt. Kasutatakse enamasti siis, kui pick and roll toimub väljaspool kolmepunkti joont (keskjoone pool) või kui palliga mehe puhul on tegu kehvemapoolse viskajaga.
  - **Trap.** Mõlemad pick and rollis osalevad kaitsemängijad sööstavad pärast katte toimumist palliga mängijat kaitsma, võttes ta nõ karpi. Samal ajal takistavad ülejäänud kolm

kaitsemängijat lähimaid sööduvõimalusi. Kasutatakse agressiivse võttena, kui on vaja palli kätte saada.

Tihti peale areneb mängu käigus algselt planeeritud kaitsemängu formatsioonist vastavalt mängusituatsioonile teine, näiteks Help and Recoverist võib saada Help and Switch, samamoodi võib Squeezest ja Go Underist saada Switch.

Valik, kuidas kaitsta pick and rolli vastu, sõltub meeskonna füüsilisest võimekusest ja oskustest. Mängijate vastu, kellel on kaugemalt parem visketabavus, võib muuta pick and rolli kaitse üsna agressiivseks, viimaks ründemängu korvist kaugemale. (Ivanovic 2004).

Võtmelemendid kaitstes pick and rolli vastu mängimisel:

- Kattehoiatus
- Kohene reageerimine kattehoiatusetele
- Kaitsja madala ja tasakaalustatud asend ja katte tegemise tunnetamine väljasirutatud käega
- Kaitsja õigeaegne liikumine
- Kaitsjapoolne tugeva kaitseasendi säilitamine palliga ründaja ja katte vahel

Üldisemad vead pick and rolli vastu kaitseliikumiste sooritamisel:

- Kattehoiatus hiline või puudub
- Pööratakse ründemängijast ära, ei nähta katet tulemas
- Jäädakse kattetegijaga kontakti järel seisma ning ei toimu edasist liikumist
- Vahetatakse liialt ruttu, esmalt oleks võinud üritada kattest läbi minna

METOODIKA

Pick and roll on üks enim kasutuses olevaid ründeformatsioone nüüdisaja korvpallis, seega pick and roll olukordade kaitsmise efektiivsus võib olla olulise tähtsusega mängu võitmisel. Analüüsimisel oli valimiks viis TYCO Rapla 2014/2015 hooaja Alexela Korvpalli meistriliiga mängu, mis toimusid vahemikus 18.10.2014 - 18.11.2014.

18.11.2014 Rakvere Tarvas

13.11.2014 BC Kalev/Cramo

8.11.2014 Rakvere Tarvas

1.11.2014 BC Valga/Maks&Moorits

18.10.2014 TLÜ/Kalev

Töö esimeses etapis registreeriti eelmainitud mängude videoanalüüsis, kus olukordade hindamiseks jagati korvpalliväljak mõttelisteks tsoonideks 1-5 (Lisa 2), visuaalsel vaatlusel toimunud pick and rolli olukorrad ja kaitseliikumised.

Videoanalüüsis registreeriti pick and roll olukord, mängija, kellele kate tehti, millist kaitseliikumist TYCO Rapla meeskond kasutas, kas kaitse liikumine oli efektiivne ning milline olukord järgnes kaitseliikumisele (pallikaotus, rünnaku jätkumine, läbimurre, resultatiivne sööt, viga, korv).

Kaitsemäng hinnati töö autorite poolt ebaefektiivseks pick and roll olukorrale järgnenud ründava meeskonna poolt sooritatud resultatiivse söödu või korvi, kaitse poolt tehtud vea puhul. Kaitsemäng hinnati efektiivseks juhtudel, kui pick and roll olukord ei toonud ründavale meeskonnale otsest kasu (rünnak jätkus sööduga, pallikaotus ründava meeskonna poolt).

Töö teises etapis viidi läbi andmetöötlus Microsoft Excel keskkonnas. Saadud tulemusi analüüsiti mängude lõikes eraldi ning mängudes keskmiselt.

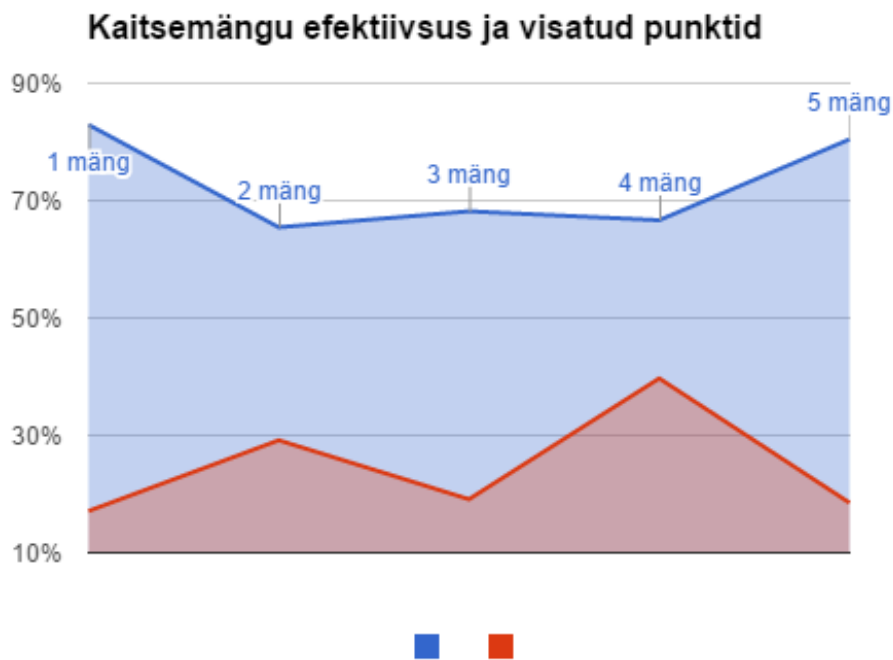
TULEMUSED JA ARUTELU

Kaitsemängu efektiivsus pick and roll olukordades

Kokku registreeriti 237 pick and roll olukorda, neist 171 ehk 72% kaitse jaoks efektiivselt lõppenud olukorda. Keskmiselt toimus mängus $47,4 \pm 5,6$ pick and rolli olukorda, neist resultatiivsed $34,2 \pm 2,7$ olukorda.

Kõige efektiivsemalt kaitses TYCO Rapla pick and roll olukordi 18.11.2014 toimunud mängus Rakvere Tarvase võistkonna vastu - 83% efektiivsusega. 17% Rakvere Tarvase võistkonna poolt visatud punktidest ehk 13 punkti visati pick and roll ründeolukorra tulemusena. Madalaim oli kaitsemängu efektiivsus 13.11.2014 toimunud mängus BC Kalev/Cramo vastu - 65%. Antud mängus visati BC Kalev/Cramo võistkonna poolt 29% kõigist punktidest pick and rolli olukordadest (Graafik 1).

Graafik 1. Viie toimunud ja analüüsitud mängu kaitsemängu efektiivsus protsentides (sinise värviga) ja pick and roll olukorras sisse visatud punktid protsentuaalselt mängu jooksul visatud punktidest (punase värviga). Mäng 1 - 18.11.2014 Rakvere Tarvas. Mäng 2 - 13.11.2014 BC Kalev/Cramo. Mäng 3 - 8.11.2014 Rakvere Tarvas. Mäng 4 - 1.11.2014 BC Valga/Maks&Moorits. Mäng 5 - 18.10.2014 TLÜ/Kalev.

Mängude lõikes visati TYCO Rapla võistkonna vastu keskmiselt 72,4 punkti $\pm$ 15,4 punkti, millest 18,2 $\pm$ 8,6 punkti, ehk 25% punktidest pick and roll olukorrast. Varasemalt on uuritud pick and rolli efektiivsust ründeolukorras BC Kalev/Cramo Eurocup mängude kohta, kus pick and roll olukordadest saadud punktide osakaal moodustas mängude lõpptulemusest 21,5% (Raamat, Belbaum, Antson 2014).

Palliga mängijat katva kaitsemängija efektiivsus

Mängude lõikes (Tabel 2) osales enim pick and rolli vastu kaitseolukorras palliga mängija kaitsena Rait-Riivo Laane (nr 4), kelle puhul 89st pick and roll kaitseolukorrast lõppesid efektiivselt 69%. Janar Soo efektiivsuse protsent palliga mängijat katva mängijana oli 89%. Kolmandana võib välja tuua Ernestas Ezerskise, kes osales efektiivses kaitseliikumises 73%. ning Rait Keerlese, kes 5 olukorrast osales kaitses efektiivselt kõik korrad.

Mängija number	Nimi	
1	Karl Johan Lips	6
4	Rait-Riivo Laane	6
6	Oliver Metsalu	8
8	Janar Soo	8
10	Ernestas Ezerskis	7
23	Kristers Zeidaks	6
25	Rait Keerles	10
40	Martin Paasoja	6

Tabel 2. Mängija, kelle vastu oli kate suunatud, efektiivsus kaitseolukorras pick and rolli vastu protsentuaalselt.

Kasutatud kaitseliikumised

Kõige enam kasutati mängudes kaitseliikumist Go Under - 26% registreeritud olukordadest. Võrdselt 24% olid kasutusel kaitseliikumised Switch ja Squeeze. 11% juhtudest kasutati Soft Help and Recover, 9% Hard Help and Recover ja 6% juhtudest liikumist Trap.

Kõige efektiivsem kasutatud liikumistest oli Trap - 87%. Antud juhul selgus, et kõige efektiivsemalt lõppenud kaitseliikumist kasutati mängudes kõige vähem. Soft Help and Recover efektiivsus - 85%. Go Under 81%, Hard Help and Recover 71%, Switch 65%, Squeeze 59%.

14% juhtudest oli kasutusel rohkem kui üks kaitseliikumine pick and roll olukorra vastu, kus eeldatavalt teisiti planeeritud formatsioonid lõppesid Switchiga.

Enim kasutati liikumist Go Under (26%) ja see oli ka üpriski efektiivne kaitseliikumine (81%), selleks võib olla mitu põhjust, Go Under on ohtlik ainult siis, kui palliga vastane viskab väga hästi põrgatuse pealt või on väga hea läbimurdja. Võib eeldada, et juhul kui vastased ei näita

nendes valdkondades häid tulemusi, otsustati selline kaitsetaktika päris mitmel juhul valida. Samamoodi kasutati Go Underit tihti juhul, kui kattetegija jalad olid kolmepunktiviske joonest väljapool ehk keskjoone pool, see tekitas olukorra, kus palliga mängija jäi koheselt peale katet liialt kaugemale kolmepunktiviske joonest ja on tõenäoline, et nii kaugelt eriti tihti rünnakute alguses pealeviskeid ei sooritata. Juhul kui ka sooritatakse, võib eeldada, et erakordselt hea tabavusega viskeid oodata ei ole.

Tihti kasutati ka Switchi (24%) aga töö autorite arust ilmnes sageli, et esialgne plaan oli mängida mõnda muud kaitseformatsiooni, kuna registreeritud olukordades toimus kate väga hästi palliga meest katva mängija suhtes ja seega võib eeldada, et kaitsjatevaheline kommunikatsioon oli mittetäielik. Sellest võib tuleneda ka ilmselt Switchi üpriski madal efektiivsus (65%) võrreldes teiste kaitseformatsioonidega, kuna vastased oskasid ära kasutada antud olukordades tekkinud ebavõrdseid vahetusi.

Samamoodi kasutati tihti Squeeze (24%), millel aga oli halvim efektiivsus 59%. Võib eeldada, et mitte nii tõhus efektiivsus võis tekkida samuti hetkelisest halvast kaitsjatevahelisest kommunikatsioonist, kus palliga mängijale tulev info kätte kohta jäi hiljaks ja ta jäi liialt kattesse kinni või oli eesmärk mängida hoopis Baseline.

Soft Help and Recoverit (11%) ja Hard Help and Recoverit (9%) kasutati üsna episoodiliselt. Võib arvata, et kaitsva meeskonna eesmärk oli neid liikumisi rohkem kasutada, ent ründajate individuaalse meisterlikkuse tõttu oli TYCO Rapla meeskond sunnitud mitmel korral lõpuks Switchima. Juhtudel, kui Help and Recover toimus, siis oli ta ka üpris efektiivne (85% Soft Help and Recover ja 71% Hard Help and Recover).

Trapi kasutati kõige vähem (6%) kuid samas oli Trap kõige efektiivsem (87%). Töö autorite hinnangul on mõistetav see, et tihti antud kaitseliikumist kasutada ei saakski, kuna ründav meeskond teeks sellest omad järeldused ning ilmselt oleksid piisavalt meisterlikud lahendamaks neid olukordi endale kasulikult. Selgus, et kaitseliikumine Trap on hea hetkeline võtte vastaste üllatamiseks ja nende rünnakurütmi lõhkumiseks, millest tekkis ilmselt ka Trapi väga hea efektiivsusprotsent.

Tsoonid

Pick and rolli rünnakuid alustati tsooniti vastavalt (Graafik 2):

1. Tsoon - 106 korda
2. Tsoon - 65 korda
3. Tsoon - 62 korda
4. Tsoon - 1 kord
5. Tsoon - 3 korda

Kaitseformatsioonide protsentuaalne efektiivsus vastavalt tsoonidele:

1. Tsoon - 75%
2. Tsoon - 75%
3. Tsoon - 65%
4. Tsoon - 100%
5. Tsoon - 67%

JÄRELDUSED

1. 237st vastaste poolt tekitatud pick and rolli olukorrast näitas TYCO Rapla võistkond efektiivset kaitsemängu 184 korral ehk 77%;
2. Mängude lõikes visati TYCO Rapla võistkonna vastu 25% punktidest pick and roll olukordadest.
3. Enim kasutati kaitseliikumist Go Under - 26% ja selle liikumise efektiivsus oli 81%;
4. Kõige efektiivsem kasutatud liikumistest oli Trap - 87%.
5. Kõige efektiivsemalt lõppenud kaitseliikumist Trap kasutati mängudes kõige vähem - 6% kaitseolukordades.
6. 14% juhtudest oli kasutusel rohkem kui üks kaitseliikumine pick and roll olukorra vastu, kus eeldatavalt teisiti planeeritud formatsioonid lõppesid Switchiga.
7. Janar Soo efektiivsuse protsent kaitseliikumistes palliga mängijat katva mängijana oli 89%.

KOKKUVÕTE

Pick and rolli vastu kaitseliikumiste vaatluse ja analüüsi tulemusena võib järeldada, et videoanalüüsi põhjal kaitseliikumiste hindamine on äärmiselt subjektiivne. Antud valimi (5 mängu) põhjal hindasid töö autorid TYCO Rapla võistkonna kaitsemängu efektiivsust pick and roll olukordades 77% ning enim kasutati kaitseliikumist Go Under.

Töö autorid tõdesid, et mängu kohta ainult ühe olukorra hindamine (antud juhul siis kaitseliikumine pick and roll olukorra vastu) ei anna tegelikku ülevaadet kogu mängust ja selle nüanssidest ning kaitseformatsiooni edaspidiseks parandamiseks tuleks hoomata kõiki liikumisi.

Kasutatud kirjandus

Ivanovic, D. Pick and roll defence. 2004. <http://basketballni.com/wp-content/uploads/2014/04/pick-and-roll-defense.pdf>, september, 2004.

Wissel, H. Defending the Pick-and-roll.

<http://www.coachwissel.com/playbook/defensive-playbook/pick-and-roll-defense> [9.12.2014]

Koik, H., Brock, C. (2006). Treenerite Tasemekoolitus Korvpall. Eesti. Sunprint Invest.

Raamat, A., Belbaum, P., Antson, A., (2014). Pick and rolli rakendamise võimalused rünnakul. Tallinn.

LISAD

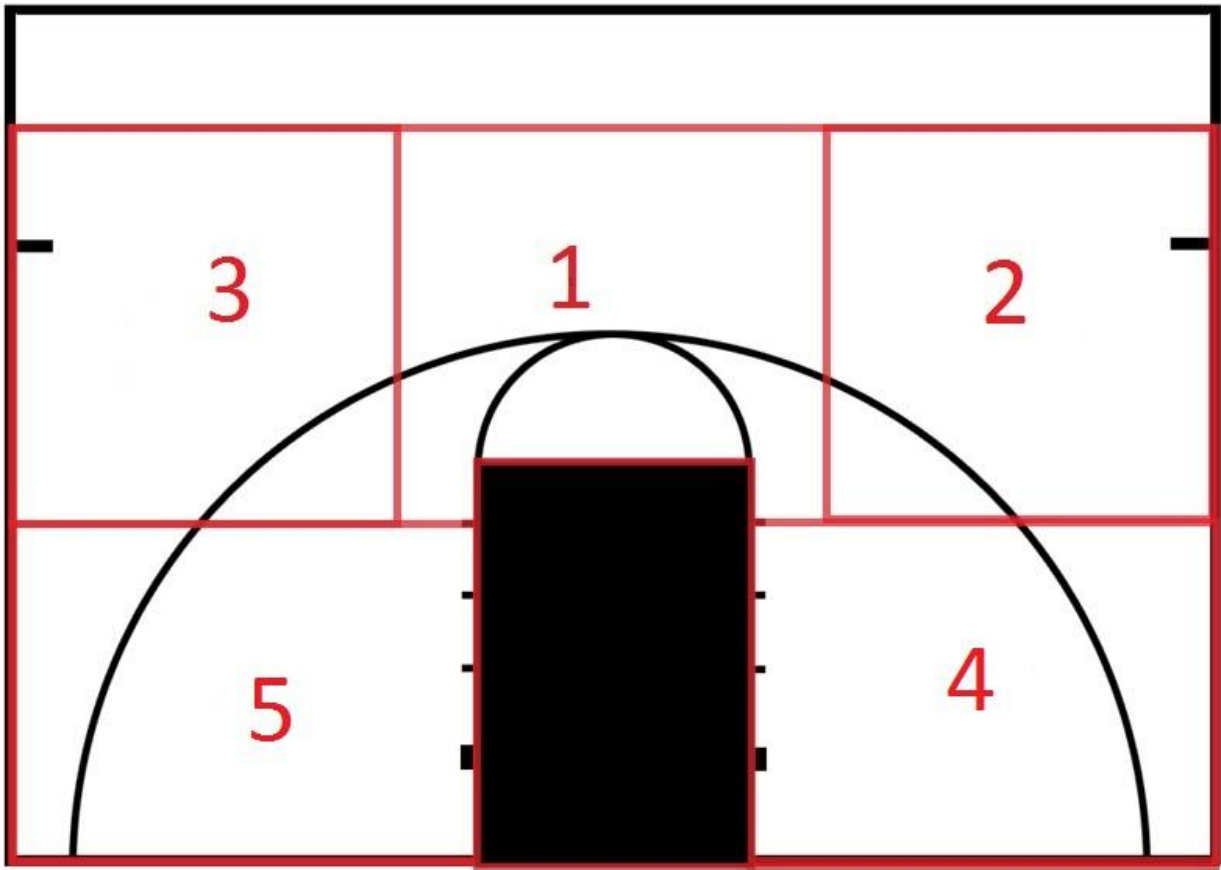

Lisa 1 - TYCO Rapla võistkond hooajal 2014/2015

Lisa 1. TYCO Rapla võistkond hooajal 2014/2015, allikas: www.basket.ee (detsember 2014)

Lisa 2

Joonis 1. Väljaku jaotus tsoonideks.